

Sygn. akt IC 880/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2020 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący: SSO Donata Nowocień - Pluta

Protokolant: Dorota Malinowska

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2020 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa J. B. i W. K.

przeciwko T. S.

o ustalenie

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powódek na rzecz pozwanej kwotę 737 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 880/20

UZASADNIENIE

Powódki J. B. oraz W. K. wystąpiły z powództwem przeciwko pozwanej T. S. o ustalenie, że powódkom przysługuje prawo dysponowania określonym grobem, obejmujące min. prawo do decydowania o przeznaczeniu wolnych miejsc w tym grobie, remontu nagrobka i załatwiania spraw z zarządem cmentarza, nakazanie pozwanej usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych powódek tj. kultu pamięci pochowanej w tym grobie bliskiej osoby poprzez przeprowadzenie ekshumacji pochowanego męża pozwanej C. S. i usunięcia jego imienia i nazwiska z płyty nagrobka, ustalenie, że pozwanej nie przysługuje prawo do przedmiotowego grobu oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódek kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódki podały, że przedmiotowy grobowiec ufundowała J. B.. Miał on mieć charakter grobu rodzinnego. Jako pierwszy został w nim pochowany w (...) r. mąż J. T. B.. Jako następna miała zostać tam pochowana J. B.. W 2018 r. pozwana bez zgody powódki pochowała w grobowcu swojego męża C. S., zmieniając przy tym płytę główną nagrobka. Powodem dla którego powódka J. B. wytoczyła powyższe powództwo była obawa, iż pozwana nie pozwoli na pochowanie jej w przedmiotowym grobowcu, a także fakt, że pozwana naruszyła prawo do grobu powódek poprzez pochowanie osoby, na którą żadna z powódek nie wyraziła zgody.

Pozwana T. S. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódek na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Swoje stanowisko uzasadniła tym, że wraz ze zmarłym mężem – C. S. mieszkała i żyła wspólnie z jej ojcem – T. B. oraz matką J. B.. Po śmierci ojca w (...) r. to ona postanowiła stworzyć rodzinny grobowiec i pochować w nim ojca. Zawarła

przy tym stosowną umowę o dzieło i dopilnowała wszystkich formalności. Wskazała, iż powódka J. B. wyprowadziła się od niej w 2010 r. i mieszka obecnie w miejscowości O.. Natomiast powódka W. K. wyjechała na stałe do (...).

Podawała ona, iż od samego początku sprawowała opiekę nad przedmiotowym grobem, taki stan rzeczy funkcjonuje do dnia dzisiejszego. Powódki do czasu pochowania w przedmiotowym grobie męża pozwanej nie przejawiały żadnego zainteresowania i nie kultywowały pamięci zmarłego męża i ojca T. B.. Pozwana wskazała, że w dniu (...) r. zmarł jej mąż C. S.. Urnę z jego prochami pozwana pochowała w przedmiotowym, rodzinnym grobie. Podawała, iż razem z mężem kultywowała pamięć ojca, była dla niego bliską osobą, ma prawo do tego grobu. Ponadto bliską dla zmarłego T. B. był także jego zięć C. S.. Podawała, iż na skutek wezwania powódek o usunięcie z przedmiotowego grobowca zwłok pochowanego w nim już męża, aby uniknąć kolejnych konfliktów po otrzymaniu wymaganych zezwoleń dokonała w dniu 4 kwietnia 2019 r. ekshumacji zwłok i pochowała męża w innym miejscu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka W. K. oraz pozwana T. S. są córkami J. B. oraz zmarłego T. B..

/bezsporne/

Pozwana wraz z mężem – C. S. zamieszkiwała wraz ze swoimi rodzicami. Zarówno ona, jak i jej mąż żyli w dobrych relacjach z ojcem pozwanej. Nie było między nimi kłótni ani nieporozumień, okazywali sobie szacunek i wzajemną pomoc. Powódka W. K. wyjechała na stałe do (...).

(...) zmarł T. B.. Po jego śmierci pozwana podjęła decyzję o stworzeniu rodzinnego grobowca. W przedmiotowym grobowcu oprócz zmarłego ojca pozwanej miała zostać pochowana w przyszłości zarówno ona, jak i jej mąż. Zgodnie z wolą powódki J. B., po jej śmierci jej ciało miało zostać skremowane, a prochy miały zostać rozrzucone. Powódki podejmowanie wszelkich decyzji dotyczących przedmiotowego grobowca pozostawiły pozwanej.

Dowód:

zeznania pozwanej k. 86

W dniu 6 września 2008 r. pozwana zawarła z J. S. umowę o dzieło. Przedmiotem umowy było wykonanie przez niego granitowego grobowca. Koszt wykonania usługi strony określiły na kwotę 5 400 zł.

Dowód:

kserokopia umowy o dzieło k. 8

Po śmierci męża J. B. wyprowadziła się z rodzinnego domu. Od tego momentu wyłączną opiekę nad grobowcem sprawowała pozwana wraz z mężem, odwiedzając i pielęgnując to miejsce raz w tygodniu. Powódka J. B. po raz ostatni była na grobie męża 23 sierpnia 2010 r. Nie wykazywała zainteresowania opieką nad tym miejscem.

Dowód:

zeznania pozwanej k. 86

W dniu (...) r. zmarł mąż pozwanej – C. S.. Pozwana pochowała męża w rodzinnym grobowcu, obok swojego ojca. Łącznie z pochówkiem, pozwana zmieniła także płytę główną nagrobka, dodając do niej personalia zmarłego męża.

Dowód:

kserokopia zdjęć k. 10-11

Pismem z dnia 28 marca 2019 r. powódki wezwały pozwaną do niezwłocznego zaprzestania naruszania ich dóbr osobistych w postaci prawa do grobu rodzinnego, czci, prawa do pochowania zwłok uprawnionego w wybranym przez

siebie miejscu oraz do ekshumacji zwłok zmarłego C. S. w celu przywrócenia stanu poprzedniego i umożliwienie powódkom rozporządzenia swoim prawem zgodnie z ich wolą.

Dowód:

wezwanie z dnia 28 marca 2019 r. k. 32-35

W związku z powyższym pozwana wystąpiła do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w D. o zezwolenie na przeprowadzenie ekshumacji urny z prochami C. S.. Decyzją z dnia 4 kwietnia 2019 r. otrzymała powyższe zezwolenie i pochowała urnę z prochami męża w innym miejscu.

Dowód:

decyzja z dnia 4 kwietnia 2019 r. k. 36-37

faktura z dnia 12 kwietnia 2019 r. k. 38-39

Sąd rozpoznając niniejszą sprawę bazował na dokumentach znajdujących się w aktach sprawy oraz na zeznaniach pozwanej, dając powyższym dowodom wiarę w całości.

Sąd zważył, co następuje:

W myśl art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Obecnie tak w orzecznictwie Sądu Najwyższego jak i w doktrynie dominuje pogląd o dopuszczalności wykorzystywania tego przepisu w celu ochrony dóbr osobistych. Decyzja co do sposobu ochrony powinna należeć do podmiotu, o którego dobro osobiste chodzi. Także więc wtedy, gdy doszło już do naruszenia dobra osobistego, powód powinien mieć możliwość wytoczenia powództwa jedynie ustalającego. Przesłanką jest oczywiście istnienie interesu prawnego. Do przyjęcia, że interes prawny istnieje, wystarczające jest to, że wyrok usunie, mającą charakter obiektywny, niepewność stanu prawnego. To obiektywne podejście można uzupełnić o element subiektywny wyrażający się w przekonaniu powoda o potrzebie udzielenia mu ochrony prawnej w tej właśnie formie, jeżeli przekonanie to ma oparcie w obiektywnie istniejących okolicznościach.

W przedmiotowej sprawie powódki wniosły o ustalenie, że przysługuje im prawo dysponowania określonym grobem, nakazanie pozwanej usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych powódek tj. kultu pamięci pochowanej w tym grobie bliskiej osoby poprzez przeprowadzenie ekshumacji pochowanego męża pozwanej C. S. i usunięcia jego imienia i nazwiska z płyty nagrobka, ustalenie, że pozwanej nie przysługuje prawo do przedmiotowego grobu oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódek kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uprawnienie do grobu lub do miejsca w grobie rodzinnych ma dwojaki charakter: osobisty i majątkowy, przy czym elementem osobistym przypada rola wiodąca, bez względu na to, jaka jest wartość elementów majątkowych tego prawa i na czym one polegają. Do uprawnień osobistych, zalicza się przede wszystkim pochowanie po śmierci zwłok uprawnionego w wybranym przez niego miejscu w grobie jednoosobowym lub wieloosobowym rodzinnym, obok zwłok osób mu bliskich oraz kult pamięci zmarłych, który polega na przysługujących człowiekowi różnych wolnościach, wpływających ze sfery uczuć i odczuć odnoszącej się do postaci osoby zmarłej, okazywania szacunku dla wspomnień i pamięci o niej, urządzenia pogrzebu oraz grobowca i decydowania o jego wystroju, załatwiania spraw z zarządem cmentarza, ochronie przed naruszeniami, składania wieńców, palenia zniczy, decydowania lub współdecydowania o przeznaczeniu wolnych miejsc w grobowcu dla pochowania dalszych zmarłych itp. Wszystkie te uprawnienia stanowią jedno dobro osobiste tj. kult pamięci osoby zmarłej. Przedmiotem ochrony prawnej jest w tym wypadku prawo do sprawowania kultu osoby zmarłej, natomiast przesłanką tej ochrony jest naruszenie dobra osobistego podmiotu tego prawa. Elementy osobiste prawa do grobu mają charakter przeważający i są związane z określoną osobą; jako prawa osobiste są niezbywalne i niedziedziczne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 1979 r., OSNCP 1979, nr 10, poz. 195).

Z dowodów zebranych w sprawie jednoznacznie wynika, że decyzję o stworzeniu grobowca rodzinnego podjęła wyłącznie pozwana. Powódki nie brały udziału w żadnej z podejmowanych przez pozwaną decyzji, pozostając obojętnymi wobec tematu grobowca. Od samego początku to jedynie pozwana wraz z mężem kultywowała pamięć ojca, odwiedzając cmentarz raz w tygodniu i regularnie pielęgnując miejsce pochówku. Powódki do czasu pochowania w przedmiotowym grobie męża pozwanej nie przejawiały żadnego zainteresowania i nie kultywowały pamięci zmarłego męża i ojca T. B.. Pozwana w żaden sposób nie ograniczała, ani nie zakazywała powódkom ingerowania w bieżące sprawy dotyczące grobowca. To powódki nie wykazywały chęci ani inicjatywy podejmowania decyzji w zakresie dotyczącym przedmiotowego grobowca.

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd uznał, że powództwo dotyczące ustalenia, że powódkom przysługuje prawo dysponowania grobem jest bezzasadne.

Jeżeli chodzi o dalsze żądanie powódek w postaci nakazania pozwanej usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych powódek tj. kultu pamięci pochowanej w tym grobie bliskiej osoby poprzez przeprowadzenie ekshumacji pochowanego męża pozwanej C. S., to w obecnym stanie faktycznym jest ono bezprzedmiotowe, gdyż pozwana bezzwłocznie po otrzymaniu wezwania od powódek z dnia 28 marca 2019 podjęła niezbędne kroki, w wyniku których prochy jej męża zostały pochowane w innym miejscu.

W ocenie Sądu nie znajduje także uzasadnienia żądanie powódek dotyczące ustalenia, że pozwanej nie przysługuje prawo do przedmiotowego grobu. Pozwana jest osobą najbliższą w stosunku do osoby tam pochowanej, niewątpliwym jest również fakt, iż występowały pomiędzy nimi więzi bliskości i miłości. Pozwana regularnie od 12 lat sprawuje opiekę nad grobowcem i kultywuje pamięć po zmarłym ojcu, odwiedzając to miejsce raz w tygodniu.

Biorąc pod uwagę powyższe, orzeczono jak w pkt I wyroku.

Orzeczenie o kosztach procesu oparto o przepis art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).